

„...Вужсагыс вежсис СССР-са народјаслөн облікыс, бырі наын мөда-мөд дінө недоверіјелөн чувствоыс, развітчіс наын мөда-мөд кост дружбалөн чувство да ладміс, ташөм ногөн, једіној сојузнөј государство сїстемаын народјаслөн збыл братскөј сотруднічество...“

Сталин.

Комі АССР-лыг Конститүція проект став јөзөн обсуждајтөм јылыг

Комі АССР-са Исполнительнөј Комітет Президіумлөн 1937-өд вога мај 26-өд лунса шуөм

Комі АССР-са Исполнительнөј Комітетлөн Президіум шуө:

1. Ошкыны Комі АССР-са Конститүціалыг проект, кодөс лө-өдөма конституціоннөј комиссіјаөн.

2. Комі АССР-са Конститүціалыг проект петкөдны Комі АССР-са став ужалыс јөзлы паскыда обсуждајтөм вылө. Шөктыны Печераса Окружнөј Исполнительнөј Комітетөс, районнөј исполнител-

нөј комітетјасөс, Сыктывкарса сөветөс да сиктса сөветјасөс им-рыс пыр-жө котыртны Конститүціалыг проект обсуждајтөм.

3. Комі АССР-са Конститүціалыг проект пыртны Комі АССР-са Сөветјас XI-өд чрезвычайнөј сјездлы відлалөм вылө, коді (сјездыс) чукөртчө Сыктывкарын тавоса јунь 20-өд лунө.

Комі АССР-са Исполнительнөј Комітетын председател—А. ЛЫПИН

ПРОЕКТ

Комі Автономнөј Сөветскөј Соціалістическөј Республикалөн

КОНСТИТУЦИЈА (Основнөј закон),

кодөс представитөма Комі АССР исполкомса Конституціоннөј комиссіјаөн да ошкөма Комі АССР исполкомса президіумөн Комі АССР-са сөветјаслөн чрезвычайнөј сјездлы відлалөм да вынсөдөм вылө пыртөм могыс

1-ој глава

Общественнөј устројство

1-ој статта. Комі Автономнөј Сөветскөј Соціалістическөј Республика ем рабочјјаслөн да крестаналөн соціалістическөј государство.

2-өд статта. Комі АССР-лөн політическөј модулыс—ужалыс јөз депутатјаслөн Сөветјас, кодјас быдмісны да јонмісны помещікјаслыс да капиталістјаслыс властөс путкылтөмла, пролетаріат диктатура завојутөмла, комі јөзөс царізм да роч империалістическөј буржуазіјаса націоналнөј нартитөмыс мездөмла да националістическөј контрреволюціјаөс жүгөдөмла.

3-өд статта. Комі АССР-ын став власт карса да сиктса ужалыс јөз кын ужалыс јөз депутатјас Сөветјас пыр.

4-өд статта. Комі АССР-лөн економіческөј подулыс—овмөслөн соціалістическөј сїстема і производство друдіјејас да средствојас вылө соціалістическөј собственност, кодјас утвердітчісны овмөслыс капиталістическөј сїстемасө бырөдөмла, производство друдіјејас да средствојас вылө частнөј собственност отменитөмла да мортөс мортөн експлоатірујтөм бырөдөмла.

5-өд статта. Комі АССР-ын соціалістическөј собственност ем лібө государственнөј собственност формаа (став јөзлөн достояніје), лібө кооперативно-колхознөј собственност формаа (торја колхозјаслөн собственност, кооперативнөј Өтүвтчөмјаслөн собственност).

6-өд статта. Му, сылөн пышкөсыс, вајас, вөрјас, заводјас, фабрікјас, шахтајас, руднікјас, көрттуј, вавыв да сынөдывыв транспорт, банкјас, свјазлөн средствојас, государствоөн котыртөм візму овмөсса гырыс предпріјатіејас (совхозјас, машинотракторнөј станціјајас да с. в.), а сїз-жө коммуналнөј предпріјатіејас да карјасын да промышленнөј пунктјасын основнөј жїлішнөј фонд ем государственнөј собственност, мөд ногөн-кө став јөзлөн достояніје.

7-өд статта. Колхозјасын да кооперативнөј организацијајасын общественнөј предпріјатіејас најө ловја да мјортвөј инвентарөн, колхозјаслөн да кооперативнөј организацијајаслөн вөчан продукціјаыс, кызі і налөн общественнөј стрөјбајасыс ем колхозјаслөн да кооперативнөј организацијајаслөн общественнөј, соціалістическөј собственност.

Быд колхознөј дворлөн основнөј доход кынзі, коді воө общественнөј колхознөј овмөсыс, ем ас пөлујтчөмїн усадба бердса ыыжыд му участок да усадба бердса участок вылын личнөј собственностын подсобнөј овмөс, олан керка, прөдуктивнөј

инвентар—візму ужалан артел устав серті.

8-өд статта. Колхозјаслөн занимајтан му закреплајтчө на саяд дон босттөг да сроктөг пөлујтчөм вылө, мөд ногөн-кө век кежлө.

9-өд статта. Овмөслөн соціалістическөј сїстемасөд өтшөш, коді ем Комі АССР овмөсын ыжыдалыс форма, законөн лезөбөтка крестаналөн, көрвічысјаслөн да кустарјаслөн посны частнөј овмөс, коді подуласөбө личнөј уж вылын да коді оз лез јөзлыс уж експлоатірујтөм.

10-өд статта. Гражданаалөн личнөј собственност правоыс најө трудөвөј доходјас да чөжөмторјас вылө, олан керка вылө да подсобнөј гортса овмөс вылө, гортгөгөрсө ембурјас вылө, личнө ас вылө візан да удобство көлујјас вылө, сїз-жө кызі гражданаалөн личнөј собственност наследујтөм вылө правоыс—охранајтөбны законөн.

11-өд статта. Комі АССР-лөн хоҗајственнөј оломьыс урчїтөс да вескөдлысөс государственнөј народнохоҗајственнөј планөн общественнөј озырлун содтөм могыс, ужалыс јөзлыс материалнөј да культурнөј уровенсө пыр өтарө кыпөдөм могыс, соціалістическөј государствоыс независимөстөс крепїтөм да сылыс обороноспособностөс јонмөдөм могыс.

12-өд статта. Комі АССР-ын уж—обязанност да честа делө ужавны вермыс быд гражданилөн ташөм принцип серті: „кодї оз ужав, сїјө оз сој“.

Комі АССР-ын пөртсө оломө социализм-лөн принцип: „быдөнсан—сїјө способностјас серті, быдөнлы—сїјө уж серті“.

II-өд глава

Государственнөј устројство

13-өд статта. Комі Автономнөј Сөветскөј Соціалістическөј Республика пырө РСФСР составө Автономнөј республика правојаслөн.

СССР-са Конституціја 14-өд статта да РСФСР-са Конституціја 19-өд статта префелјас саян, Комі Автономнөј Сөветскөј Соціалістическөј Республика пөртө оломө государственнөј власт автономнөј подувјас вылын.

14-өд статта. Комі АССР состоїтө Печорскөј округыс, Куломдін, Мылдін, Шојнаты, Сыктывдін, Сыктыв, Луз, Летка, Јемдін, Удора, Ізва, Уст-Уса, Устцылма районјасыс да Сыктывкар карыс, кодї вескыда подчїнајтчө Комі АССР-са государственнөј власт высшөј органјасы.

15-өд статта. Комі АССР-лөн терріторіјаыс оз вермы лоны вежлалөма Комі АССР сөгластөг.

16-өд статта. СССР-са да РСФСР-са законјас оломө быт пөртанаөс Комі АССР

кө оз лөсав СССР-са да РСФСР-са законкөд, действутөбны СССР-са да РСФСР са законјас.

17-өд статта. Комі АССР-са быд гражданин ем РСФСР-са да СССР-са гражданин.

РСФСР-са да став мукөд Сојузнөј Республикајасса граждана пөлујтчөбны Комі АССР терріторіја вылын Комі АССР-са гражданакөд өткод правојаслөн.

18-өд статта. Комі Автономнөј Сөветскөј Соціалістическөј Республика ведајтөмө пырөны сїјө высшөј власт органјас да государственнөј управленіје органјас пыр:

а) Комі АССР-лыс Конституціја лөсөдөм, сїјөс РСФСР-са Верховнөј Сөветлөн вынсөдөм вылө пыртөм да сїјөс оломө нудөдөм бөрсө контролірујтөм;

б) Комі АССР районјас вылө јуклөм, районјасыс да карјасыс границајас урчїтөм да РСФСР-са Верховнөј Сөветө вынсөдөм вылө пыртөм;

в) Комі АССР-лөн законодательство;

г) государственнөј пөрадок да гражданыс правојас охранајтөм;

д) Комі АССР-лыс народнохоҗајственнөј план вынсөдөм;

е) Комі АССР-лыс бюджет вынсөдөм;

ж) государственнөј да меставывса налогјас, сборјас да неналогөвөј доходјас СССР-са да РСФСР-са законодательство серті лөсөдөм;

з) округса, районјасса, карса да сиктсөветјасса бюджетјас оломө пөртөмөн вескөдлөм;

и) страховөј да сберегательнөј делөбн вескөдлөм;

к) республиканскөј подчїненіјеа промышленнөј, візму овмөсса да төргөвөј предпріјатіејаслөн да организацијајаслөн управлајтөм, а сїз-жө меставывса промышленностөн вескөдлөм;

л) СССР-са да РСФСР-са органјасыс подчїноннөј предпріјатіејас состојаніје да управлајтөм бөрсө контрол да вічөдөм;

м) муын, мупышкөсса озырлунјаслөн, вөрјаслөн да вајаслөн пөлујтчан пөрадок бөрсө СССР-са да РСФСР-са законјас серті контрол да вескөдлөм;

н) карјасса да мукөд населоннөј местајасса жїлішнөј да коммуналнөј овмөсөн, жїлішнөј строїтельствоөн да благоустроїствоөн вескөдлөм;

о) тујјас стрөйтөм, меставывса транспортнө да меставывса свјазлөн вескөдлөм;

п) уж јылыс СССР-са да РСФСР-са законјас оломө пөртөм бөрсө контрол;

р) зонвізалун кутан делөбн вескөдлөм;

с) социалнөј обеспеченіје делөбн вескөдлөм;

т) началнөј да среднөј образованіје делөбн вескөдлөм, высшөј образованіје делө бөрсө контрол да вічөдөм;

у) Комі АССР-са культурно-просветительнөј

КОНСТИТУЦІЯ (Основної закон)

да научної організаціясөн да учреждені-
еясөн вескөдлөм;

ф) фізической култура да спорт делө ко-
тыртөм да вескөдлөм;

х) Комі АССР-са судебної органяс ко-
тыртөм.

III-өд глава

Комі Автономной Сөветской Социалистической Республикаса Государственной власт- лөн высшөй органяс

19-өд статья. Комі Автономной Сөветской Социалистической Республикаса государственной властлөн высшөй органыс ем Комі АССР-са Верховной Сөвет.

20-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет пөртө оломө став правојассө, кодјассө сетөма Комі АССР лы Комі АССР Конституція 13-өд да 18-өд статьяяс сертї, мыјещ најө, Конституція сертї, оз пырны Комі АССР-са Верховной Сөветлы подотчотной Комі АССР органяс компетенціяө: Комі АССР-са Верховной Сөвет Президиумлы, Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сөветлы да Комі АССР-са Народной Комиссарјатјаслы.

21-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет ем Комі АССР-лөн зик өтї законодательной орган.

22-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет бөрысө Комі АССР-са гражданаөн бөрысан округјасын нөл вога срок кежлө норма сертї: өтїк депутат 4 сурс олыс былө.

23-өд статья. Закон лыддысө вынсөдөмөн, примітөма-кө сїјсө Комі АССР-са Верховной Сөветөн увжык гөлдөнас.

24-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветөн примітөм законјас јөздөсөны комі да роч кыв вылын Комі АССР-са Верховной Сөвет Президиумса председател да секретар кырымалөмөн.

25-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет бөрыө Комі АССР Верховной Сөветса председателөс да сылы кык вежысөс.

26-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветын председател вескөдлө Комі АССР-са Верховной Сөвет заседаніејасөн да веләјтө сїјө пышкөсса распорядокөн.

27-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветлөн сессіјасыс чукөртсөны Комі АССР-са Верховной Сөвет Президиумөн вонас кыкыс.

Внеочередной сессіјас Комі АССР-са Верховной Сөвет Президиумөн чукөртсөны сылы колөм сертї лїбө Верховной Сөветса депутатјас којмөд јукөнөн требујтөм сертї.

28-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет бөрыө Комі АССР-са Верховной Сөветлыс Президиум ташөм составөн: Комі АССР-са Верховной Сөвет Президиумса председателөс, сылы кык вежысөс, Президиумса секретарөс да Президиумса 7 шленөс.

29-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветлөн Президиум аслас став ужын подотчотной Комі АССР-са Верховной Сөветлы.

30-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветлөн Президиум:

а) чукөртө Комі АССР-са Верховной Сөветлыс сессіјас;

б) сетө Комі АССР-са законјас гөгөр-вөдөм, лежалө указјас;

в) нуөдө став јөзлыс јуасөм (референдум);

г) отменајтө Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сөветлыс шудјассө да распораженіејассө, а сїз-жө ужалыс јөз депутатјаслөн окружной, районной да карса советјаслыс шудјассө да распораженіејассө, оз-кө најө лөсавны законкөд;

д) Комі АССР-са Верховной Сөвет сессіјас костын мездө должностыс да назначајтө Комі АССР-са торја Народной Комиссарјасөс Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сөветса председател индөм сертї, бөрвылас Комі АССР-са Верховной Сөветлы вынсөдөм былө сувтөдөмөн;

Сөвет бөрыө мандатной комиссіја, кодї прө-
верајтө Комі АССР Верховной Сөветса де-
путатјаслыс полномочијејассө.

Мандатной комиссіја представитөм сертї
Комі АССР-са Верховной Сөвет решајтө
лїбө признајтны полномочијејассө, лїбө кас-
сірујтны торја депутатјасөс бөрыөмсө.

32-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет назначајтө, кор сїјө лыдөө коланаөн, лубөј вопрос куза следственной да ревизионной комиссіјас.

Став учрежденіејас да должностной јөз
обязанөс пөртны оломө тајө комиссіјас-
лыс требованіејассө да сетны налы колана
материалјас да документјас.

33-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветлөн депутат оз вермы лоны кыскөма судебної кывкутөмө лїбө арестујтөма Комі АССР-са Верховной Сөвет сөгластөг, а Комі АССР-са Верховной Сөвет сөсіјаяс кадкөластын—Комі АССР-са Верховной Сөветса Президиум сөгластөг.

34-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветлөн полномочијејас помасөм бөрын Комі АССР-са Верховной Сөветлөн Президиум назначајтө был бөрысөмјас Комі АССР-са Верховной Сөветлөн полномочијејас помасан лунсан кык төлысга срокис не сорөнжык.

35-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөветлөн полномочијејас помасөм бөрын Комі АССР-са Верховной Сөветлөн Президиум кутө асыс полномочијејассө вылыс бөрыөм Комі АССР-са Верховной Сөветөн Комі АССР-са Верховной Сөветлыс был Президиум лөсөдтөг.

36-өд статья. Вылыс бөрыөм Комі АССР-са Верховной Сөвет чукөртсө Комі АССР-са Верховной Сөвет важ составса Президиумөн бөрыөм бөрас төлыс мыстыс не сорөнжык.

37-өд статья. Комі АССР-са Верховной Сөвет лөсөдө Комі АССР-лыс Правительство—Комі АССР-са Народной Комиссарјаслыс Сөвет.

IV-өд глава

Комі Автономной Сөветской Социалистической Республикаса государственной управ- леніе органяс

38-өд статья. Комі Автономной Сөветской Социалистической Республикаса государственной властлөн высшөй исполнителной да распорядителной органыс ем Комі АССР-са Народной Комиссарјаслөн Сөвет.

39-өд статья. Комі АССР-са Народной Комиссарјаслөн Сөвет кывкутө Комі АССР-са Верховной Сөвет воғын да сылы подотчотной, а Комі АССР-са Верховной Сөвет сөсіјаяс костын—Комі АССР-са Верховной Сөвет Президиум воғын, кодлы подотчотной.

40-өд статья. Комі АССР-са Народной Комиссарјаслөн Сөвет СССР-са, РСФСР-са да Комі АССР-са законјас, СССР-са, РСФСР-са Народной Комиссарјас Сөветјаслөн постановленіејас да распораженіејас подув вылын да најөс оломө пөртөм могуыс лежалө постановленіејас да распораженіејас да прөверајтө најөс оломө пөртөмсө.

41-өд статья. Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сөветлөн постановленіејасыс да распораженіејасыс оломө быт пөртанаөс Комі АССР-са став территория вылын.

42-өд статья. Комі АССР-са Народной Комиссарјаслөн Сөвет:

а) өтувтө да вескөдлө ужсө Комі АССР-са Народной Комиссарјатјаслыс да сылы подведомственной мукөд хожајственной да культурной учрежденіејаслыс; өтувтө да прөверајтө ужсө общесоюзной да союзно-республиканской Народной Комиссарјатјасса уполномоченнойјаслыс;

б) приміталө мерајас народнохожајственной план оломө пөртөм куза;

в) приміталө мерајас Комі АССР-са республиканской да местной бјуджетјас оломө пөртөм куза;

радөк кутөм куза, государствовыс интерес-
јассө дорјөм да гражданајаслыс правојассө
охрајтөм куза;

д) вескөдлө да прөверајтө ужсө округса,
районјасса да карјасса ужалыс јөз депутат-
јаслөн сөветјас исполнителной комитетјаслыс.

43-өд статья. Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сөветлөн ем право отменајтны округса, районјасса да карјасса ужалыс јөз депутатјас Сөветјас Исполнителной Комитетјаслыс решеніејас да распораженіејас, а сїз-жө дугөдавны оломө пөртөмыс округса, районјасса да карјасса ужалыс јөз депутатјас Сөветјаслыс решеніејассө да распораженіејассө.

Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сө-
ветлөн ем право отменајтны Комі АССР-са
Народной Комиссарјаслыс прїказјас да ин-
струкціјас.

44-өд статья. Комі АССР-са Народной Комиссарјаслөн Сөвет лөсөдсө Комі АССР-са Верховной Сөветөн ташөм составөн:

Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сө-
ветса председател;

Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сө-
ветса председателөс кык вежыс;

Комі АССР-са Государственной Планөвөй
Комиссіјаса председател;

Комі АССР-са Народной Комиссарјас:

Вөр промышленност куза;

Вїзму ужалөм куза;

Финансјас куза;

Пышкөсса төргујтөм куза;

Пышкөсса делөјас куза;

Јустіціја куза;

Ҷонвічалун кутөм куза;

Просвещеніе куза;

Местной промышленност куза;

Коммунальной өвмөс куза;

Социальной обеспеченіе куза;

дорожной управленіејас начальник;

Заготовкајас куза СССР Комитетса упол-
номоченной;

Искусство делөјас куза Управленіејас на-
чальник.

45-өд статья. Комі АССР-са правительствө
лїбө Комі АССР-са Народной Комиссар, код-
лы вөчөма јуалөм Комі АССР Верховной
Сөветса депутатөн, обязанөс кујим лунја
срокис не сорөнжык сетны кывјөн лїбө
гїжөмөн вочакыв Комі АССР-са Верховной
Сөветын.

46-өд статья. Комі АССР-са Народной
Комиссарјас вескөдлөны Комі АССР ком-
петенціјаө пырыс государственной управле-
ніе јукөнјасөн, РСФСР-са да Комі АССР-са
Конституція сертї.

47-өд статья. Комі АССР-са Народной
Комиссарјас соответствуюшщөй Народной
Комиссарјатјас компетенціја пределјасын
СССР-са РСФСР-са да Комі АССР-са закон-
јас, СССР-са, РСФСР-са да Комі АССР-са
Народной Комиссарјас Сөветлөн постанов-
леніејас да распораженіејас, РСФСР-са На-
родной Комиссарјаслөн прїказјас да инструк-
ціјас подув вылын да најөс оломө пөртөм
могыс лежалөны прїказјас да инструкціјас
да прөверајтөны најөс оломө пөртөмсө.

48-өд статья. Комі АССР-са Народной Ко-
миссарјатјас вескөдлөны налы поручитөм го-
сударственной управленіе јукөнјасөн, кызї
Комі АССР-са Народной Комиссарјас Сөвет-
лы, сїзі і РСФСР-са соответствуюшщөй На-
родной Комиссарјатјаслы подчінајтөмөн.

V-өд глава

Государственной властлөн меставывса органяс

49-өд статья. Округјасын, районјасын, кар-
јасын, посолокјасын, сїктјасын, деревняја-
сын государственной власт органјасыс—ужа-
лыс јөз депутатјаслөн Сөветјас.

50-өд статья. Ужалыс јөз депутатјаслөн
округса, районјасса, карјасса, посолокјасса,
сїктјасса Сөветјас бөрысөсөны округса, ра-
јонса, карса, посолокса, сїктса, деревнаса
ужалыс јөзөн 2 вөга срок кежлө.

51-өд статья. Ужалыс јөз депутатјаслөн
Сөветјас (округса, районса, карса, посолок-

